

Κοσμά. Γ, Ζαφειριάδου. Ν. *Η Διαφοροποίηση ως καινοτόμα διδακτική πρακτική στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας*, Πρακτικά 10^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου ΟΜΕΡ ΔΠΘ Εκπαιδύοντας πολίτες για ένα αειφόρο μέλλον. Ο ρόλος της προσχολικής και πρώτης σχολικής εκπαίδευσης. Αλεξανδρούπολη 16-18 Οκτωβρίου 2015

Η διαφοροποίηση ως καινοτόμα διδακτική πρακτική στη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας

Κοσμά Γεωργία

*Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας, 1^ο Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Αλεξ/πολης
georgiakosma71@gmail.com*

Περίληψη

Η παρούσα εργασία προσεγγίζει τη διαφοροποίηση ως καινοτόμα διδακτική πρακτική η οποία εφαρμόστηκε κατά το σχολικό έτος 2013-2014 στα πλαίσια της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας με τους μαθητές ενός τμήματος της Ε τάξης του 1^{ου} Πρότυπου Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου Αλεξανδρούπολης. Η εφαρμογή της παραπάνω πρακτικής μπορεί να προσφέρει συνθήκες για ουσιαστική ενίσχυση της ατομικής πορείας κάθε μαθητή για την εποικοδόμηση της γνώσης, την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων συντελώντας και την πολυαισθητηριακή ανάπτυξη της γλωσσικής ευχέρειας. Στην εργασία περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της ομάδας στόχου και αποδεικνύεται ότι η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί κινητήρια δύναμη για τη βελτίωση της αυτοεικόνας των μαθητών.

Abstract

The present paper approaches differentiation as the innovative teaching practice that was used during the 2013-2014 school year within the scope of teaching English to the pupils of a class of the 5th grade of the 1st Pilot Experimental Primary School of Alexandroupoli. The application of the above practice can offer conditions for essential support of the pupil's individual progress towards knowledge construction, the development of various dexterities contributing to the multisensory fluency development as well. This paper describes the features of the target group and it also demonstrates that differentiated teaching constitutes a powerful force towards the pupil's self image improvement.

Εισαγωγή

Η ετερογένεια αποτελεί αδιαμφισβήτητα χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχολικής τάξης. Η διαφορετικότητα αυτή αφορά, ανάμεσα σε άλλα, την κοινωνικοπολιτιστική προέλευση των μαθητών, τις μαθησιακές ικανότητες και ανάγκες, τα ποικίλα ενδιαφέροντα και χαρακτηριστικά της προσωπικότητας αυτών.

Οι μαθητές μας έρχονται στο σχολείο φέρνοντας μαζί τους καθημερινά, εκτός από τον απαραίτητο σχολικό εξοπλισμό, και ένα πλήθος άλλων στοιχείων, τα οποία συνθέτουν τη μοναδικότητα του καθενός. Οι μαθητές μας δεν προέρχονται απαραίτητα από την ίδια χώρα, δεν έχουν την ίδια μητρική γλώσσα, δεν μαθαίνουν με την ίδια ταχύτητα, δεν βιώνουν σε ένα είδος οικογενειακού περιβάλλοντος, δεν έχουν κοινές ανησυχίες και προτιμήσεις, δεν αντιλαμβάνονται τη ζωή με τον ίδιο τρόπο, στοιχεία τα οποία καθρεφτίζουν κατ' επέκταση την διαφορετικότητα στην ίδια την κοινωνία.

Οι εκπαιδευτικοί επομένως καλούμαστε στην καθημερινή μας πραγματικότητα να αντιπαραβάλλουμε αυτόν τον μεγάλο όγκο αρνητικών δεδομένων με το μόνο κοινό χαρακτηριστικό των μαθητών μας το γεγονός ότι είναι παιδιά. Παιδιά που όμως έχουν ξεχάσει πως είναι παιδιά, έχουν ξεχάσει να παίζουν, έχουν ξεχάσει τί σημαίνει ξεγνοιασιά διότι είναι επιφορτισμένα με ατελείωτες σχολικές υποχρεώσεις (και όχι μόνο).

Είναι αυτή ακριβώς η πραγματικότητα η οποία υπογραμμίζει την ανάγκη αλλά και την σπουδαιότητα της δημιουργίας ενός παιδαγωγικού κλίματος ευχαρίστησης και εμπιστοσύνης, ενός φιλικού μαθησιακού περιβάλλοντος πλούσιου σε ερεθίσματα, στα πλαίσια του οποίου οι μαθητές δημιουργούν, μαθαίνουν να συνεργάζονται, μοιράζονται ιδέες και συναισθήματα, το οποίο ενεργοποιεί τον ενθουσιασμό τους, βοηθά να διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον τους ικανοποιώντας την ανάγκη τους να νιώσουν παιδιά, προκειμένου αυτοί να συμμετέχουν ενεργητικά στη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης χωρίς την αγωνία του λάθους, αναπτύσσοντας έτσι θετική στάση απέναντι στην ξένη γλώσσα.

Προς αυτήν την κατεύθυνση συνδράμει τα μέγιστα η αρχή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η οποία δίνει τη δυνατότητα σε εμάς τους εκπαιδευτικούς να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία μας ως προς το περιεχόμενο, τη διαδικασία, το στόχο αφού πρώτα διερευνήσουμε κάποια από τα χαρακτηριστικά των μαθητών μας όπως ετοιμότητα, ενδιαφέροντα, μαθησιακό προφίλ. (Tomlinson, 2010:11)

Σε αυτό το πλαίσιο εφαρμόστηκε και το σχέδιο διαφοροποιημένης διδασκαλίας το οποίο ακολουθεί. Υλοποιήθηκε σε ένα τμήμα της Ε Τάξης με επίπεδο γλωσσομάθειας Α1 και είχε συνολική διάρκεια τριών διδακτικών ωρών. Η συγκεκριμένη τάξη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ανομοιογενούς τμήματος όσο αφορά την ετερογένεια στην κοινωνικοπολιτιστική προέλευση, τα βιώματα και ενδιαφέροντα των μαθητών αλλά και τις μαθησιακές ταχύτητες και ανάγκες αυτών.

Ο αριθμός των μαθητών ανέρχεται στους 20. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε πέντε ομάδες μεικτής επίδοσης των τεσσάρων ατόμων. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι διατέθηκε μια διδακτική ώρα σε αξιοποίηση διάφορων μορφών θεατρικού παιχνιδιού προκειμένου να 'δέσουν' τα μέλη κάθε ομάδας. (Παπαδόπουλος, 2010: 359) Το περιεχόμενο της μάθησης δεν διαφοροποιήθηκε από ομάδα σε ομάδα. Ο στόχος παρέμεινε κοινός, απλά έγινε προσπάθεια από την εκπαιδευτικό να τον προσεγγίσουν οι μαθητές με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το υλικό που τους παρείχε στις ομάδες εργασίας. Έγινε δηλαδή διαφοροποίηση καταστάσεων προκειμένου να δοθεί στους μαθητές αυτονομία στον τρόπο εργασίας.

Το συγκεκριμένο σχέδιο διδασκαλίας προτείνει την περιπετειώδη εξερεύνηση των δυνατών διδακτικών εκδοχών ως ένα εργαλείο το οποίο επιτρέπει να ισχυροποιηθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες κάθε μαθητή και δίνει τη δυνατότητα στον καθένα να συνειδητοποιήσει την ιδιαιτερότητα της δικής του προσέγγισης και των δικών του στρατηγικών μάθησης. (Meirieu P., La Pedagogie entre le dire et le faire, ESF Paris, 1999. Στο Σφυρόερα, 2004: 40-41)

Η φιλοσοφία του βασίζεται στη διαπίστωση ότι όταν το διδακτικό υλικό συσχετίζεται άμεσα με την πραγματική ζωή, η εκμάθηση της ξένης γλώσσας εξελίσσεται σε μια ευχάριστη, αυτόματη και σχετικά εύκολη διαδικασία και η νέα γνώση αποθηκεύεται στην μνήμη για μεγάλο χρονικό διάστημα. (Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. Τόμος Β, 2011:35)

Η εκπαίδευση οφείλει να εμπλέξει τα παιδιά στη θέση και λύση προβλημάτων. Η γνώση που προκύπτει από την προβληματοποίηση της μάθησης αναπτύσσει τη δημιουργική, κριτική και διαλεκτική στάση απέναντι στα φαινόμενα.. Τα παιδιά αντιμετωπίζουν τις ανθρώπινες καταστάσεις ως προβλήματα που αναζητούν λύση, τα οποία συγχρόνως αποτελούν ιδιαίτερα δυναμικά γλωσσικά περιβάλλοντα. (Παπαδόπουλος, 2010: 148)

One man's trash is another man's treasure (English proverb)

Στόχοι

A. Γνωρίζω και κατανοώ

Να χρησιμοποιούν οι μαθητές γραμματικοσυντακτικές δομές, οι οποίες προβλέπονται για το παραπάνω επίπεδο όπως *be + going to + infinitive* και *will + infinitive*, *simple present tense* ανάλογα με τις δυνατότητές τους σύμφωνα με τους δείκτες επικοινωνιακής επάρκειας, όπως αυτοί ορίζονται στον οδηγό για το ΕΠΣ-ΞΓ του υπδβμθ, με απώτερο στόχο την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου. Να χρησιμοποιούν λεξιλόγιο, το οποίο σχετίζεται με τη διαχείριση των απορριμμάτων και το περιβάλλον όπως *reduce, reuse, recycle, landfills, rubbish, trash, environment* κλπ.

B. Συνεργάζομαι

Να καλλιεργήσουν και να αναπτύξουν οι μαθητές ψυχοκινητικές δεξιότητες και ικανότητες συνεργασίας και διαπραγμάτευσης, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα μια θετική στάση και συμπεριφορά φιλική προς το περιβάλλον. Να παράγουν προφορικό και γραπτό λόγο μέσα από την ανάπτυξη της βιωματικής και συνεργατικής μάθησης, ενισχύοντας παράλληλα τη δημιουργική και κριτική τους σκέψη. Να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και στρατηγικές που έχουν αναπτύξει για να επικοινωνήσουν με άλλους σεβόμενοι τη διαφορετικότητά τους.

Γ. Σύνδεση με τη ζωή

Κάνοντας πράγματα με ενδιαφέρον τρόπο, μεταφέροντας τις γνώσεις και τις ικανότητές τους από ένα περιβάλλον και προσαρμόζοντας τα σε ένα διαφορετικό- βγάζοντας δηλαδή κάτι έξω από το οικείο του περιβάλλον και κάνοντάς το να λειτουργήσει σε ένα άλλο, να μπορούν οι μαθητές να λειτουργήσουν αποτελεσματικά σε διαφορετικές καταστάσεις και περιστάσεις επικοινωνίας με *role playing (interacting with peers)*. Να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τη γλώσσα στόχο (σε προσομοίωση) όπως ομιλείται σε συνήθεις περιστάσεις διαπροσωπικής επικοινωνίας, μεταφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο αυτό που έμαθαν στη δική τους πραγματικότητα. (Οι Ξένες Γλώσσες στο Σχολείο, 2011: 61)

Κάτω από αυτό το πλαίσιο το βίντεο από την συνεδρίαση του εικονικού δημοτικού συμβουλίου, η οποία αποτέλεσε μία από τις δραστηριότητες, αναρτήθηκε στο *wiki* το οποίο διατηρεί η εκπαιδευτικός για όλους τους μαθητές της, στοχεύοντας στη διάχυση των δράσεων που υλοποιούνται στα πλαίσια του μαθήματος της αγγλικής γλώσσας και των εμπειριών των μαθητών.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

1. Οι μαθητές της ομάδας Α επισκέπτονται τον ιστότοπο http://www.recyclezone.org.uk/fz_waster.aspx.html και απαντούν ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο τους βοηθάει να καταλάβουν κατά πόσο φιλικές προς το περιβάλλον είναι οι καθημερινές τους συνήθειες στο σχολείο.
2. Οι μαθητές της ομάδας Β δημιουργούν μια αφίσα προτείνοντας εύκολους τρόπους προκειμένου όλοι να ανακυκλώσουν μειώνοντας και ταυτόχρονα επαναχρησιμοποιώντας ανακυκλώσιμα υλικά. Χρησιμοποιούν τη γραμματική που έχουν διδαχθεί με βάση τα ρήματα *should, must*.
3. Οι μαθητές της ομάδας Γ συμπληρώνουν ένα φύλλο εργασίας όπου πρέπει να τοποθετήσουν διάφορα απορρίμματα στους κατάλληλους κάδους. (Παράρτημα, Φύλλο εργασίας 1)
4. Οι μαθητές της ομάδας Δ παρακολουθούν στο *lap top* της τάξης το βίντεο 'Δεν είναι παραμύθι 1 και 2'. <http://www.youtube.com/watch?v=yS54FMM-80o>, <http://www.youtube.com/watch?v=Eb-oHi-7A4Y> και απαντούν στις ερωτήσεις κατανόησης (Παράρτημα, Φύλλο εργασίας 2).
5. Οι μαθητές της ομάδας Ε επισκέπτονται τον ιστότοπο http://www.recyclezone.org.uk/fz_challenge.aspx.html και παίζουν ένα διαδραστικό παιχνίδι στο οποίο καλούνται να διαχειριστούν διάφορα απορρίμματα.

6. Με αφορμή το project στο σχολικό εγχειρίδιο Αγγλικά Ε Δημοτικού (σελ. 70, Write to the Mayor of your town/city), οι μαθητές σε role playing συμμετέχουν στη συνεδρίαση ενός εικονικού δημοτικού συμβουλίου, στην οποία πολίτες δυσαρεστημένοι με την έλλειψη κάδων ανακύκλωσης στην πόλη, ζητούν από το δήμαρχο να αντιμετωπίσει το θέμα της ανακύκλωσης πιο σοβαρά. Οι διάλογοι ετοιμάστηκαν από τους ίδιους τους μαθητές κατά τη διάρκεια της δεύτερης διδακτικής ώρας με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού. Σε αυτήν τη δραστηριότητα οι μαθητές δεν εργάστηκαν σε ομάδες. Το σενάριο ετοιμάστηκε συλλογικά. Το παράδειγμα της συνεδρίασης ενός εικονικού δημοτικού συμβουλίου δημιουργεί την απαραίτητη επικοινωνιακή περίσταση, στην οποία καλούνται οι μαθητές να αυτενεργήσουν με προσομοίωση και δραματοποίηση. Η ελευθερία έκφρασης και λόγου και η υποστήριξη της γλώσσας του σώματος επιτρέπουν τη συμμετοχή των μαθητών με αυξημένο το κιναισθητικό, στιλ μάθησης. (Οι Ξένες Γλώσσες στο Σχολείο, 2011: 74)

7. Στο τέλος της συνεδρίασης όλοι μαζί τραγουδούν το 'The 3 Rs' by Jackson.

<http://www.youtube.com/watch?v=wtoeZ9Nkeqk>

Αξιολόγηση

Οι μαθητές συμπληρώνουν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο σχετικό με τις δεξιότητες συνεργασιμότητας (Παράρτημα, Φύλλο εργασίας 3, Οι Ξένες Γλώσσες στο Σχολείο, 2011: 194). Αν και πρόκειται για χρονοβόρα διαδικασία, η αξιολόγηση αυτών που έγιναν αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική περίοδο κατά την οποία συντελείται η πραγματική μάθηση, καθώς δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να σκεφτούν πάνω στη δράση τους. (Woolland, 2010:142)

Συμπεράσματα

Με την υλοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η οποία παρουσιάστηκε παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι:

- 1) Οι μαθητές παύουν να είναι παθητικοί δέκτες της νέας γνώσης. Αντιθέτως, εμπλέκονται πιο ενεργητικά στη διαδικασία διδασκαλίας-μάθησης της αγγλικής γλώσσας. Μπαίνουν στη διαδικασία της μάθησης με προσωπικό ενθουσιασμό και θέληση, μαθαίνουν πολύ πιο γρήγορα και κατανοούν βαθύτερα από ότι εάν αναγκαστούν να το κάνουν. (Woolland, 1999: 49) Ο χαρακτήρας του μαθήματος γίνεται περισσότερο μαθητοκεντρικός.
- 2) Οι μαθητές ενεργοποιούν τη γνώση που ήδη έχουν αποκτήσει (activation of prior knowledge) ώστε να κατακτήσουν τη νέα γνώση με ομαλό και ευχάριστο τρόπο μειώνοντας έτσι το άγχος τους ώστε στη συνέχεια να είναι σε θέση να παράγουν προφορικό και γραπτό λόγο ακόμη πιο αποτελεσματικά.
- 3) Οι μαθητές μαθαίνουν μέσα από τη βιωματική μάθηση. Αναπτύσσουν κριτική και δημιουργική σκέψη, αυτοπεποίθηση και αυτονομία στη μάθηση. Υιοθετούν υπεύθυνη στάση μέσα στην ομάδα. Αντιλαμβάνονται την αγγλική γλώσσα όχι μόνο ως ένα επικοινωνιακό εργαλείο αλλά και ως ένα εργαλείο ανταλλαγής ιδεών και αξιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλο εργασίας 1

Put the rubbish below in the most appropriate recycling bin.

magazine, empty can, empty glass jar, plastic bag, notebook, plastic cup, empty tin of tomato juice, CD, empty glass bottle, empty carton of milk, empty packet of biscuits

Φύλλο εργασίας 2

Watch the videos on You Tube ‘Δεν είναι παραμύθι 1’ and ‘Δεν είναι παραμύθι 2’ and write True (T) or False (F) next to each sentence.

1. Mr. Athiaforoglou knows what to do with the broken coffee maker.

2. He puts it in the rubbish bin because he does not know about recycling.
 3. Mr. Athiaforoglou does not care about recycling.
 4. Mr. Athiaforoglou's neighbour helps him learn about recycling electrical appliances.
 5. Broken down fridges cannot be recycled.
 6. You can put energy saving lamps in the glass recycling bins.
-
1. What should you do before throwing something in the rubbish bin? Discuss in your group, take some notes if you wish, and then report out to class.
 2. How do you think Mr. Athiaforoglou will feel if he sees someone throwing a broken coffee maker in the rubbish bin? What do you think he will do? Discuss in your group and then report out to class.

Φύλλο εργασίας 3

Δεξιότητες συνεργασιμότητας

Όνομα:

Ημερομηνία:

Πόσο συχνά έκανες τα παρακάτω στην ομάδα σου σήμερα; Βάλε ένα $\surd$ στο κουτάκι που περιέχει την καλύτερη απάντηση για σένα και συμπλήρωσε τα σχόλιά σου.				
Δραστηριότητα	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Σχόλια
1. Άκουσα τη γνώμη των άλλων.				
2. Συνόψισα τα λεγόμενά τους.				
3. Ζήτησα πληροφορίες.				
4. Έδωσα πληροφορίες.				
5. Είπα τη γνώμη μου.				
6. Συμφώνησα ή διαφώνησα.				

Βιβλιογραφία

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών. *Βασικό επιμορφωτικό υλικό, Τόμος Β: Ειδικό Μέρος ΠΕ06 Αγγλικών* (Μάιος 2011), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.
Οι Ξένες Γλώσσες στο Σχολείο. Οδηγός του Εκπαιδευτικού των Ξένων Γλωσσών, (2011), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.

Παπαδόπουλος, Σ. (2010). *Παιδαγωγική του Θεάτρου*. Έκδοση Α, Σ. Π. Παπαδόπουλος, Αθήνα.
Σφυρόερα, Μ. (2004). Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική. *Εκπαίδευση Μουσουλμανόπαιδων 2002-2004. Κλειδιά και Αντικλειδιά*, ΥΠΕΠΘ, Αθήνα.
Σχολικό εγχειρίδιο Αγγλικά Ε' Δημοτικού. *English 6th Grade Pupil's Book* (2004), ΥΠΕΠΘ, Αθήνα.

Meirieu, P. (1999) *La Pedagogie entre le dire et le faire*. Στο Σφυρόερα, Μ. (2004). Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική. *Εκπαίδευση Μουσουλμανόπαιδων 2002-2004. Κλειδιά και Αντικλειδιά*, ΥΠΕΠΘ, Αθήνα.

Tomlinson, C. (1999). *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*, p.11.

Woolland, B. (2010). *Teaching Primary Drama*, pp.107-108, 142.

Παραπομπές σε ιστοσελίδες

Από ιστοσελίδα: http://www.recyclezone.org.uk/fz_waster.aspx.html, 20/11/2013

Από ιστοσελίδα: www.youtube.com/watch?v=YS54FMM-80o, 20/11/2013

Από ιστοσελίδα: <http://www.youtube.com/watch?v=Eb-oHi-7A4Y>, 20 /11/2013

Από ιστοσελίδα: http://www.recyclezone.org.uk/fz_challenge.aspx.html 20/11/2013